

Coedwigoedd yn troi yn anialwch yn Mali

? Mae'r tir y mae Armand yn ei ddisgrifio yn awr yn anialwch. Sut fyddai hynny yn newid bywydau'r bobl sy'n byw yno?

Mae Armand wedi gweld yr hinsawdd yn newid yn Mali, gorllewin Affrica: 'Yn ystod cyfnod y glawogydd roedd yma goedwig drwchus. Roedd llyn lle byddai anifeiliaid yn dod i yfed. Nawr mae'r llyn wedi diflannu.'

Ynni solar
Mewn gwledydd lle mae llawer o heulwen, gellir ei ddefnyddio i greu trydan am ddim! Mae Cymorth Cristnogol wedi rhoi paneli solar i ysgolion a chlinigau yn Mali. Yn awr, mae gan yr ysgol hon drydan ar gyfer ynni a golau.

cymorth cristnogol Hinsawdd newydd. Torrwn y carbon.

'Rhaid i fi gadw'r adar allan o'r caeau reis'

Wyth oed gw Ysus sy'n byw yn Mali. Bob dydd, mae'n gweithio yn y caeau yn chwifio rhaff i gadw'r adar i ffwrdd o gnwd reis ei dad. Arferai ei dad fod yn bysgotwr, ond dechreuodd yr atonydd sychu gan nad oedd digon o law. Rhoddodd Cymorth Cristnogol ychydig o dir i deulu Ysus er mwyn tyfu reis.

Plannu coed yn Senegal
Roedd yna goedwig a bywyd gwyllt yn arfer bod yng ngogledd Senegal, gorllewin Affrica. Ond ers llawer o flynyddoedd bellach ychydig iawn o law sydd wedi bod ac y mae pobl wedi torri llawer o'r coed ar gyfer coed tân. Mae'r ardal yn awr yn sych a thywodlyd. Mae Cymorth Cristnogol yn cynnal dosbarthiadau i ddysgu pobl sut i blannu a gofalu am goed a gwella'r tir.

HINSAWDD EUDRIT

Beth sy'n digwydd i'n tywydd ni?
Mae cynhesu byd-eang yn golygu bod ein planed yn twymo. Pan na fydd hi'n bwrw glaw am amser hir, fe gawn sychdwr, bydd cynydau yn methu ac ni fydd digon o fwyd i'w fwyta na dŵr i'w yfed gan bobl ac anifeiliaid. Gall tymheredd uwch hefyd greu llifogydd a stormydd: mae glaw trwm yn golchi'r tir i ffwrdd, caiff cynydau eu difetha a bydd pobl yn gorfod gadael eu cartrefi. Mae elusen o'r enw Cymorth Cristnogol yn gweithio gyda phobl dlotaf y byd i'w helpu i ddelio â newid hinsawdd.

? Pa dywydd anarferol ydych chi wedi gweld? Gofynnwch i bobl hŷn i sôn am y newidiadau y maen nhw wedi eu gweld.

Tywydd ansicr
Mae yna lifogydd yn aml yn Bangladesh, ond yr oedd glawogydd 2004 a 2007 yn drymach nag y buont ers 15 mlynedd. Mae gwyddonwyr yn credu y bydd newid hinsawdd yn gwneud y llifogydd yn Bangladesh, y corwyntoedd yn Nicaragua a'r teiffwnau yn ne-ddwyrain Asia yn gryfach a mwy anodd i'w rhagweld.

Mae'r pentrefwyr hyn yn cerdded trwy dŵr llifogydd i chwilio am ddŵr glân. Buont yn byw am fis ar do eu tŷ gan fod y dŵr llif yn eu tŷ.

'Cafodd rhai o'n cymdoggion eu golchi i ffwrdd!'

Mae Gile sy'n ddeg oed, yn byw yn Bangladesh, de-ddwyrain Asia. Bu raid i'w theulu cyfan fyw ar ben gwely am ddaud fis pan amgylchynwyd eu tŷ gan lifogydd. Mae Gile yn awr yn mynd i ysgol sy'n cael ei helpu gan Cymorth Cristnogol ac yno cafordd ei dysgu sut i baratoi ar gyfer argyfyngau.

? Petai rhaid i chi adael eich tŷ ar frys mewn argyfwng fel llifogydd, beth fydddech chi'n mynd gyda chi?

Cadw'r dŵr llif yn ôl
Yn ystod llifogydd bydd dŵr yn niweidio cartrefi a golchi tir i ffwrdd. Yn Bangladesh ac El Salvador, bydd pobl yn defnyddio sachau tywod a theiers i wneud argaeau i atal y tir rhag cael ei orchuddio â dŵr. Yn y Philipinas, mae Cymorth Cristnogol wedi helpu pobl i blannu coed mangroff i gadw'r tir yn ddiogel rhag stormydd a llifogydd. Mae'r coed yn dda i atal strem y gwynt - bydd y gwynt yn gwanhau wrth symud trwy'r canghennau.

'Dwi'n helpu i lanw'r sachau tywod i gryfhau glan yr afon.'

Mae Chus yn 17 oed ac yn byw yn El Salvador yng Nghanolbarth America lle mae yna lawer o gorwyntoedd a llifogydd. Mae e'n helpu grŵp lleol i wneud ceulannau'r afon yn gryfach gyda sachau tywod.

Torrwn y carbon

Mae maint y carbon diocsid (CO₂) y byddwch chi yn ei roi i mewn i'r awyr yn cael ei alw yn **ôl troed carbon**. Ar gyfartaledd, mae pob person yn y DG yn gollwng 9.4 tunnell o CO₂ bob blwyddyn ac yn lwerddon mae'n 10.3 tunnell. Mae ynnyn a llawer, ond yw e? Ond ar gyfartaledd, bydd rhywun o Mali ond yn gollwng 0.1 tunnell!*

Felly, pam fod ein hôl troed carbon ni mor fawr? Wel, mae gweithgareddau pob dydd - gwylio'r teledu, gyrru i'r ysgol, cynhesu ein tai - yn gollwng CO₂. Mae angen i ni leihau ein hôl troed carbon er mwyn ceisio atal y llifogydd a'r sychdwr rhag mynd yn waeth yn y dyfodol.

Ewch ati! Nodwch bum peth y gall eich dosbarth chi ei wneud i leihau eich ôl troed carbon:

Ewch i www.globalgang.org i ymuno â'n haddewid ar-lein a rhoi eich ysgol ar y map!

(*Ffynhonnell: UNDP Human Development Report 2006) P1449W